

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
SZTAB GENERALNY
ODDZIAŁ III

L. 254/t
D.R.
III SZT.

8499J2
Warszawa, dn. /II.22 r.

T a j n e !

D O

ADJUTANTURY GENERALNEJ
Naczelnego Wodza.

B e l w e d e r .

W załączeniu przedkładam do wiadomości odpis Sprawozdania
Ogólnego z akcji wyborczej Związku Bezp. Kraju na terenie Pasa Neu-
tralnego i ze Straży Wyborczej, organizowanej przez Związek Bezp.
Kraju. -

3 zak.

W/z. Szefa Wydziału P.R.

A. Mirkowski
M a j o r .

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA
8499J2
Wpłynęło dn. 20.11 1922 roku
Wyjście dn. - 1922 roku
Załączników

SPRAWOZDANIE OGÓLNE

Z AKCJI WYBORCZEJ ZWIĄZKU BEZPIECZENSTWA KRAJU NA TERENIE
PASU NEUTRALNEGO I ZE STRAŻY

WYBORCZEJ, ORGANIZOWANEJ PRZEZ ZWIĄZEK BEZPIECZENSTWA KRAJU.

Wobec ogromnej doniosłości, jaka dla sprawy Wilenskiej mogło mieć wypowiedzenie się ludności Pasu Neutralnego i wobec wielkiego znaczenia tego faktu jako manifestacji politycznej mieszkańców, poczyniła Komenda Główna w myśl ustnego porozumienia się z Generalnym Komisarzatem Wyborczym, w grudniu ubiegłego roku pierwsze kroki celem zrealizowania tej myśli.

Zorganizowany przez Komendę Główną zjazd najpoważniejszych przedstawicieli ludności Pasu Neutralnego celem wybadania nastrojów tejże, stwierdził, że akcja powyższa odpowiada życzeniom ludności i da się przeprowadzić, aczkolwiek zdawano sobie z tego sprawę, że ze strony litewskiej będą czynione liczne przeszkody, by nie dopuścić do wyborów.

Ażeby akcję całą przeprowadzić, podzielono Pas Neutralny na 3 okręgi, a mianowicie: Okręg Mejszagolsko-Szyrwiniński, Okręg Giedroycie, i Okręg Janiski. Zadaniem Instruktorów Z.B.K. rozdzielonych na powyższe Okręgi było: przygotowanie ludności do wyborów, wyjaśnienie jej znaczenia tychże, przeciwdziałanie wrogiej agitacji litewskiej, oraz techniczne przeprowadzenie samych wyborów, w myśl otrzymanych z Komendy Głównej instrukcji, co też zostało w zupełności wykonane.

Akcja Związku Bezpieczeństwa Kraju na terenie Pasu Neutralnego nie dała się ukryć i litwini zaczęli jej przeciwdziałać, starając się wszelkimi środkami sparaliżować ją.

W pierwszych dniach stycznia rozrzucali masowo broszury i odezwy kontr-agitacyjne, przywołując je w większych ilościach, zwłaszcza do Szyrwint, następnie rozpowszechniali je na całym terenie Pasu Neutralnego przez oddziały partyzantów złożone z 20 do 30 osób, oraz przez poszczególnych partyzantów rozrzuconych po całym Pasie Neutralnym.

Równocześnie terroryzowali litwini ludność zbrojnymi napadami oddziałów wojskowych od 20 do 30 osób, które starały się groźbami i poszukiwaniami za bronią powstrzymać ludność od akcji wyborczej.

Mimo tego wszystkiego ludność Pasu Neutralnego informowana dokładnie przez instruktorów Z.B.K. o konieczności jej wypowiedzenia się i przygotowywana stopniowo do wzięcia udziału w głosowaniu, nie dała się odstraszyć i bez względu na próby jej terroryzowania wzięła tłumny udział w głosowaniu.

Wyборы zostały przeprowadzone w następujący sposób:

- 1/ W Okręgu Mejszagolsko-Szyrwinińskim odbyły się we wszystkich wioskach walne zebrania mieszkańców, na których zostali wybrani delegaci wioskowi po 1 na każdą wieś. Następnie dnia 10 stycznia b.r. zjechali się w Izabelinie delegaci wiosek Okręgu Mejszagolsko-Szyrwinińskiego w liczbie około 60 i wybrali z posród siebie 3 przedstawicieli do Sejmu.
- 2/ Podobnie przeprowadzono wybory w Okręgu Janińskim, gdzie zjazd delegatów wsi, jaki się odbył dnia 6 stycznia r.b. w Sztokliszkach wybrał dwóch przedstawicieli do Sejmu z Okręgu Janińskiego.
- 3/ W Okręgu Giedroycie zostały wybory przeprowadzone w cokolwiek odmienny sposób ze względu na lokalne warunki, a mianowicie większe skupienie gromad i życie się ludności. Odbyły się one w ten sposób, że w każdej gromadzie zjazd najpoważniejszych przedstawicieli mieszkańców gromady ustalił kandydatury, podał je do wiadomości mieszkańców, poczem odbyło się głosowanie wioskami na przedstawionych kandydatów, przyczem sporządzone zostały formalne protokoły zaopatrzone podpisami własnoręcznymi głosujących. Ponieważ w okręgu istnieją trzy gromady wybranych zostało 6 przedstawicieli po 2 na każdą gromadę.

Zaznaczyć jeszcze trzeba, że sama techniczna strona głosowania i wyborów została przeprowadzona przez instruktorów Związku Bezpieczeństwa Kraju, którzy przygotowali z góry dokładne wykazy uprawnionych do głosowania mieszkańców w każdym okręgu z osobna i wciągnęli ich na listę. Na tej podstawie odbyło się głosowanie mieszkańców Pasu Neutralnego. Ogólna liczba głosujących uprawnionych do głosowania wynosiła w Okręgu Mejszagolsko-Szygwinckim... 1266., w Okręgu Janiskim... 1156. w Okręgu Giedroycie... 1448. łącznie 3870.

Oddziały Straży Wyborczej Z.B.K.

W zorganizowaniu oddziałów Straży Wyborczej na terenie miasta Wilna powiatów: Wilno-Północ, Wilno-Południe, Oszmiana i Święciany wzięły udział Związek Bezp. Kraju bardzo czynny udział.

Na skutek porozumienia się Komendy Głównej z Gen. Komisarzem Wyborczym i z Naczelnym Komendantem Straży Wyborczej zostały wydane odpowiednie zarządzenia przez Komendę Główną Inspektorom okręgowym ZBK, wraz ze szczegółową instrukcją dotyczącą tworzenia oddziałów, oraz uzbrojenia ich w karabiny, a zarazem zlecono tymże poczynić wszelkie ułatwienia Okręgowym Komendantom Wyborczym.

Na ogólną liczbę 187 obwodowych komisji wyborczych zostało obsadzonych oddziałami Straży Wyborczej, złożonymi z członków Związku Bezpieczeństwa Kraju 133. Nie obsadzono 54 z czego 20 nie było uruchomionych tylko dzięki dzwinemu stanowisku, jakie niektóre władze wyborcze /komendanci okręgowi/ zajęły w Okręgu Oszmianskim i w okręgu Wilno-północ, gdzie przygotowane już uprzednio oddziały Straży Wyborczej przez Związek Bezpieczeństwa Kraju nie zostały użyte, natomiast formowano tamże nowe Oddziały, złożone w przeważnej części z miejscowego zamożnego ziemianstwa, co wywołało niepożądane nieporozumienia, rozgoryczenie wśród członków Z.B.K., a z drugiej strony niezadowolenie wyborców, którzy narzekali na stronniczość i niezbyt poprawne zachowanie się tych oddziałów.

Przeciwnie wszędzie tam, gdzie organizowanie oddziałów Straży Wyborczej przez Z.B.K. nie napotykało na przeszkody z zewnątrz, akcja ta została przeprowadzona ku zupełnemu zadowoleniu okręgowych i obwodowych prezesów wyborczych, którzy podnosili z uznaniem taktowne i sumienne wypełnianie obowiązków przez wspomniane oddziały Straży Wyborczej Z.B.K.

W szczególności wzorowo została zorganizowana powyższa służba w okręgu Wilno-miasto, gdzie na 38 komisji obwodowych wyborczych wszystkie zostały obsadzone oddziałami ZBK w sile od 10-16 ludzi. Ponadto wystawiono oddział Straży Wyborczej przy Generalnym Komisarjacie w sile 20 ludzi, przy okręgowej Komisji Wyborczej w sile 12 ludzi, przy obwodowej komisji wyborczej w magistracie 10 ludzi i straż honorową przy uniwersytecie /ze względu na spodziewany przyjazd Naczelnika Państwa/ w sile 28 ludzi.

Oddziały te otrzymały broń ze Związku Bezpieczeństwa Kraju.

W dniu wyborów panował we wszystkich obwodowych komisjach wyborczych wzorowy porządek i ład, a eskortowanie urn wyborczych do okręgowej komisji wyborczej i Generalnego Komisarjatu dokonane zostało należycie.

Łącznie pełniło służbę w oddziałach Straży Wyborczej w mieście Wilnie 521 członków Związku Bezpieczeństwa Kraju.

2. Również i w Okręgu Święcianskim zorganizowane zostały oddziały Straży Wyborczej bez zarzutu.

Na 27 obwodowych komisji wyborczych w okręgu Święcianskim i 27 w okręgu Komajskim zorganizowanych zostało 26 oddziałów w okręgu Święciany / jeden nieobsadzony/, oraz 20 w okręgu Komajskim /7 nieobsadzonych/ przez Związek Bezpieczeństwa Kraju. W Okręgu Święcianskim znajdowało się w oddziałach Straży Wyborczej 260 członków ZBK, w Okręgu Komajskim - 158, łącznie 418 członków.

W dniu wyborów wszystkie oddziały Straży Wyborczej wywiązały się należycie ze swojego zadania, czuwając wszędzie nad zachowaniem ładu i porządku zarówno w lokalu, jak też i w obrębie najbliższym obwodowych komisji wyborczych.

3. W Okręgu Wilno-południe na 29 obwodowych komisji wyborczych przygotował Związek Bezpieczeństwa Kraju obsadę dla 20 komisji i tylko w 9 nie mógł ze względów lokalnych /brak funkcjonariuszy/ uruchomić oddziałów, jednakże z ogólnej liczby 20 oddziałów Straży Wyborczej, zorganizowania których podjął Związek, 7 było nieczynnych wskutek tego, że prezesi obwodowych komisji wyborczej względnie komendant okręgowy, oddziałów tych sformowanych przez ZBK nie przyjęli, wyznaczając na ich miejsce innych ludzi. Zdarzyło się to w gminie Niemenczynskiej /Niemenczynska, Sużanka, Podkrzyska /i w gminie Rzeszanskiej /Resza, Sudek, Zameczek, Kalwarja/, tak że 44 członków Z.B.K. wcielonych do 7 oddziałów swoich funkcji nie pełniło.

Ogólna suma członków pełniących służbę w oddziałach Straży Wyborczej na terenie Okręgu Wilno-południe wynosiła 94 osób.

Służba w oddziałach była pełniona przez członków z całym poświęceniem i sprawnie.

4. W Okręgu Oszmianskim na ogólną liczbę 33 obwodowych komisji wyborczych przygotowano obsadę na 26 oddziałów, w czym 218 członków ZBK, jednakże z tych samych co i w Okręgu Wilno-południe powodów, blisko połowa tychże wzięła udział w Straży Wyborczej, a sformowane zupełnie oddziały w wielu wypadkach nie zostały, celowo, wskutek zarządzeń okręgowego komendanta wyborczego użyte.

5. W okręgu Wilno-południe obsadzono na 33 komisje obwodowe wyborców 26, nie obsadzono 8.

Ogólna ilość członków, którzy brali udział w Straży Wyborczej wynosiła 187 osób.

Podobnie jak w innych okręgach oddziały Straży Wyborczej Związku Bezpieczeństwa Kraju wywiązały się należycie z zadania.

Ogółem brało udział w Straży Wyborczej 1329 /tysiąc trzysta dwadzieścia dziewięć/ członków Związku Bezpieczeństwa Kraju.

Załącza się opinię Generalnego Komisarjatu Wyborczego i Naczelnego Komendanta Straży Wyborczej, dotyczące pełnienia obowiązków przez oddziały Straży Wyborczej Związku Bezpieczeństwa Kraju.

Za zgodność odpisu:

J. Kozłowski

KOMENDANT GŁÓWNY.

/-/- BOBROWSKI .

Kpt.

